

Briselē, 17.12.2019.
COM(2019) 650 final

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
CENTRĀLAJAI BANKAI, EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU
KOMITEJAI, REĢIONU KOMITEJAI UN EIROPAS INVESTĪCIJU BANKAI**

2020. gada ilgtspējīgas izaugsmes stratēģija

{SWD(2019) 444 final}

“Es vēlos panākt, lai Eiropa censtos sasniegt labāku situāciju sociālā taisnīguma un labklājības jomā. Tas ir solījums, ko devām mūsu Savienības izveides laikā.”
Urzula fon der Leiena, 2019. gada 16. jūlijs

IEVADS

Ekonomikas izaugsme nav pašmērķis. Ekonomikai jādarbojas iedzīvotāju un planētas labā. Klimata un vides pārmaiņu sekas, tehnoloģiskais progress un demogrāfiskā situācija neatgriezeniski mainīs mūsu sabiedrību. Eiropas Savienībai un dalībvalstīm tagad ir jāstājas šīm krasajām pārmaiņām pretī ar jaunu izaugsmes modeli, kas ņemtu vērā mūsu dabas resursu ierobežojumus un nodrošinātu darbvietu radīšanu un ilgstošu labklājību nākotnē.

Eiropas ekonomika ir veiksmīgi pārdzīvojusi finanšu krīzes pārvarēšanas gadus. Lai gan pašlaik jau septīto gadu pēc kārtas ir vērojama izaugsme, ārējās un ģeopolitiskās perspektīvas pasliktinās, valda liela nenoteiktība un šķiet, ka Eiropai stāv priekšā vājas izaugsmes un zemas inflācijas periods.

Lai saglabātu konkurētspēju rītdienas pasaulē un sasniegtu Eiropas klimatneitralitātes mērķi, mums tagad jāpievēršas ekonomikas ilgtermiņa problēmu risināšanai. Amatā ir stājusies jauna Komisija, kas nāk ar vērienīgu Eiropas zaļo kursu, ar prioritātēm Eiropai, kas darbojas cilvēku labā, un digitālajam laikmetam gatavu Eiropu — ir īstais laiks jaunam sākumam virzībā uz šo ilgtspējīgo, jauno izaugsmes modeli.

Šai ekonomikas programmai ir jāpārveido Savienība par ilgtspējīgu ekonomiku un jāpalīdz ES un tās dalībvalstīm sasniegt Apvienoto Nāciju Organizācijas ilgtspējīgas attīstības mērķus, tādējādi izpildot savas saistības. Tai ir jāvirza un jāpapildina gan digitālā, gan klimata pāreja, jāpārveido mūsu sociālā tirgus ekonomika un jānodrošina, ka Eiropa arī turpmāk piedāvā pasaules attīstītākās labklājības sistēmas un ir dinamisks inovācijas un konkurētspējīgas uzņēmējdarbības centrs.

Eiropas zaļais kurss ir mūsu jaunā izaugsmes stratēģija. Ekonomikas politikas centrā ir ilgtspēja — visās tās nozīmēs — un iedzīvotāju labklājība. Lai to panāktu, ir jāapvieno četras dimensijas: vide, ražīgums, stabilitāte un taisnīgums.

Mūsu izaugsmes stratēģijas pamatā ir četras savstarpēji papildinošas dimensijas.

Pirmkārt, mūsu centieni būtu jākoncentrē uz to, lai līdz 2050. gadam Eiropa kļūtu par labai draudzīgu un klimatneitrālu kontinentu, vienlaikus nodrošinot, ka ikviens var izmantot šādi radītās iespējas.

Otrkārt, izstrādājot jaunas tehnoloģijas un ilgtspējīgus risinājumus, Eiropa var izvirzīties nākotnes ekonomiskās izaugsmes priekšgalā un kļūt par pasaules līderi aizvien digitālākā pasaulē, tostarp tādās svarīgās tehnoloģiskās suverenitātes jomās kā kibersdrošība, mākslīgais intelekts un 5G. Digitālās tehnoloģijas ir viens no galvenajiem Eiropas zaļā kursa balstiem.

Treškārt, Savienībai ir jāpabeidz ekonomiskās un monetārās savienības izveide, lai nodrošinātu, ka visi ekonomikas instrumenti ir gatavi un pieejami, ja notiek būtisks nelabvēlīgs ekonomikas satricinājums. Ir jāstiprina euro starptautiskā nozīme, jo tas ļauj palielināt Eiropas ietekmi pasaulē un globālajos tirgos un palīdz aizsargāt Eiropas

uzņēmumus, patērētājus un valdības no nelabvēlīgas ārējās ietekmes. Dinamiska un noturīga ekonomiskā un monetārā savienība, kas balstās uz banku savienības un kapitāla tirgu savienības stabiliem pamatiem, vislabāk ļaus palielināt finanšu stabilitāti Eiropā un tādējādi arī euro starptautisko nozīmi.

Ceturtkārt, jaunajai ekonomikas programmai ir jānodrošina, lai pāreja būtu taisnīga un iekļaujoša un lai svarīgākā loma tajā būtu cilvēkiem. Īpaša uzmanība jāpievērš tiem reģioniem, nozarēm un darba ņēmējiem, kurus pārmaiņas skars visvairāk.

Tā pamatā būs rūpniecības stratēģija, būvēta uz spēcīgiem vienotā tirgus pamatiem, kura ļauj mūsu uzņēmumiem ieviest jauninājumus un izstrādāt jaunas tehnoloģijas, vienlaikus pastiprinot apritīgumu un radot jaunus tirgus. Tas nozīmē, ka Eiropas ekonomikas politika ir jāpārorientē uz ilgtermiņa domāšanu ar mērķi piedāvāt jaunajām paaudzēm visā Eiropā ilgtspējīgu un pārtikušu nākotni. Mums jāpāriet no pakāpeniskas uz sistēmisku pieeju visās politikas jomās un jāliek lietā “visas valdības pieeja”. Tam jābūt iekļaujošam procesam, kura gaitā notiks sadarbība ar Eiropas Parlamentu, dalībvalstīm, sociālajiem partneriem un ieinteresētajām personām. ES politikas veidošanas un darbības pamatā būs ilgtspējīgas attīstības mērķi. Šeit lieti noder Eiropas pusgads, kurš nodrošina labi izveidotu sistēmu ekonomikas un nodarbinātības politikas koordinēšanai, kas vajadzīga, lai vadītu Savienību un tās dalībvalstis cauri šīm pārmaiņām, kuras ietekmē visu ekonomiku kopumā. Šajā gada ilgtspējīgas izaugsmes stratēģijā Komisija izklāsta ES ekonomikas un nodarbinātības politikas prioritātes. Izmantojot šo pieeju, var radīt sinerģiju, rast kompromisus starp izaugsmes programmas četrām dimensijām, kā arī piedāvāt risinājumus.

1. Eiropas ekonomikas attīstības perspektīvas

Eiropas ekonomika turpina augt jau septīto gadu pēc kārtas. Paredzams, ka 2020. un 2021. gadā ekonomikas pieaugums turpināsies, lai gan izaugsmes perspektīvas ir vājinājušās. Darba tirgi joprojām ir spēcīgi, un bezdarbs turpina samazināties, lai gan lēnākā tempā ⁽¹⁾. Publiskās finanses turpina uzlaboties, mūsu banku sistēma ir stabilāka un mūsu ekonomiskās un monetārās savienības pamati ir kļuvuši spēcīgāki. Tomēr ieguldījumi un potenciālā izaugsme joprojām nav sasniegusi pirmskrīzes līmeni. Paredzams, ka valstu budžeta bilances no 2019. līdz 2021. gadam nedaudz pasliktināsies, ņemot vērā ietekmi, ko rada zemāka izaugsme un nedaudz vaļīgāka diskrecionāra fiskālā politika dažās dalībvalstīs, tostarp ekspansīva fiskālā politika dažās no tām.

Tuvākā laika ekonomiskās attīstības perspektīvas aizēno daudz nelabvēlīgāka ekonomiskā un ģeopolitiskā situācija un liela nenoteiktība. Globālās izaugsmes perspektīvas ir nedrošas. Tirdzniecības spriedze ražošanas nozarēs un ģeopolitiskā nenoteiktība nelabvēlīgi ietekmē lēmumus par ieguldījumiem. Tirdzniecības intensitātes

¹Komisijas un Padomes vienotā nodarbinātības ziņojuma priekšlikumā, kas pieņemts kopā ar gada ilgtspējīgas izaugsmes stratēģiju (COM (2019) 653), sniegts detalizēts pārskats par norisēm darba tirgū un sociālajā politikā, tostarp izmantojot sociālo rezultātu pārskatu.

samazināšanās apvienojumā ar zemu ražīguma pieaugumu varētu ilgstoši ietekmēt Eiropas pozīciju pasaulē, ko arvien vairāk raksturo ASV un Ķīnas sāncensība. It īpaši tas ietekmē ražošanas sektoru, kurā notiek arī strukturālas pārmaiņas. Līdz ar to paredzams, ka Eiropas ekonomiku sagaida ilgs pieticīgākas izaugsmes un zemas inflācijas periods. Tiek prognozēts, ka eurozonā iekšzemes kopprodukts (IKP) 2019. gadā pieaugs par 1,1 %, bet 2020. un 2021. gadā — par 1,2 %. Paredzams, ka ES kopumā laikposmā no 2019. līdz 2021. gadam IKP pieaugs par 1,4 % gadā.

Vidēja termiņa ekonomiskās izredzes apdraud sabiedrības novecošana, lēns ražīguma pieaugums un pieaugoša vides degradācijas ietekme. Tiek lēsts, ka līdz 2024. gadam sabiedrības novecošanas ietekmē darbaspēks 11 dalībvalstīs samazināsies par vairāk nekā 3 % salīdzinājumā ar pašreizējo situāciju². Līdz 2060. gadam darbaroku skaits ES saruks par 12 %. Tas kopā ar desmitgadēm ilgo ražīguma pieauguma samazināšanās tendenci rada spiedienu uz ekonomikas izaugsmes potenciālu un publiskajām finansēm nākotnē. Turklāt paredzams, ka vides degradācijas sekas arvien vairāk ietekmēs saimniecisko darbību sakarā ar biežākiem ekstremāliem laikapstākļiem, ietekmi uz cilvēku veselību un nestabilāku piekļuvi materiālajiem resursiem un ekosistēmu pakalpojumiem.

Nemot vērā drūmās nākotnes izredzes, Eiropai ir jāizstrādā jauna izaugsmes paradigma, kas efektīvi risinātu ilgtermiņa problēmas, kuras pārveido tās sabiedrību. Šī jaunā paradigma arī būs svarīga Eiropas politiskās un ekonomiskās līderības veidošanā pasaules līmenī. Tā arī palielinās izaugsmes potenciālu un tādējādi palīdzēs Eiropai saglabāt stabilitāti, saskaroties ar pieaugošo nenoteiktību īstermiņā.

2. Jauna paradigma savstarpēji saistītu galveno problēmu risināšanai

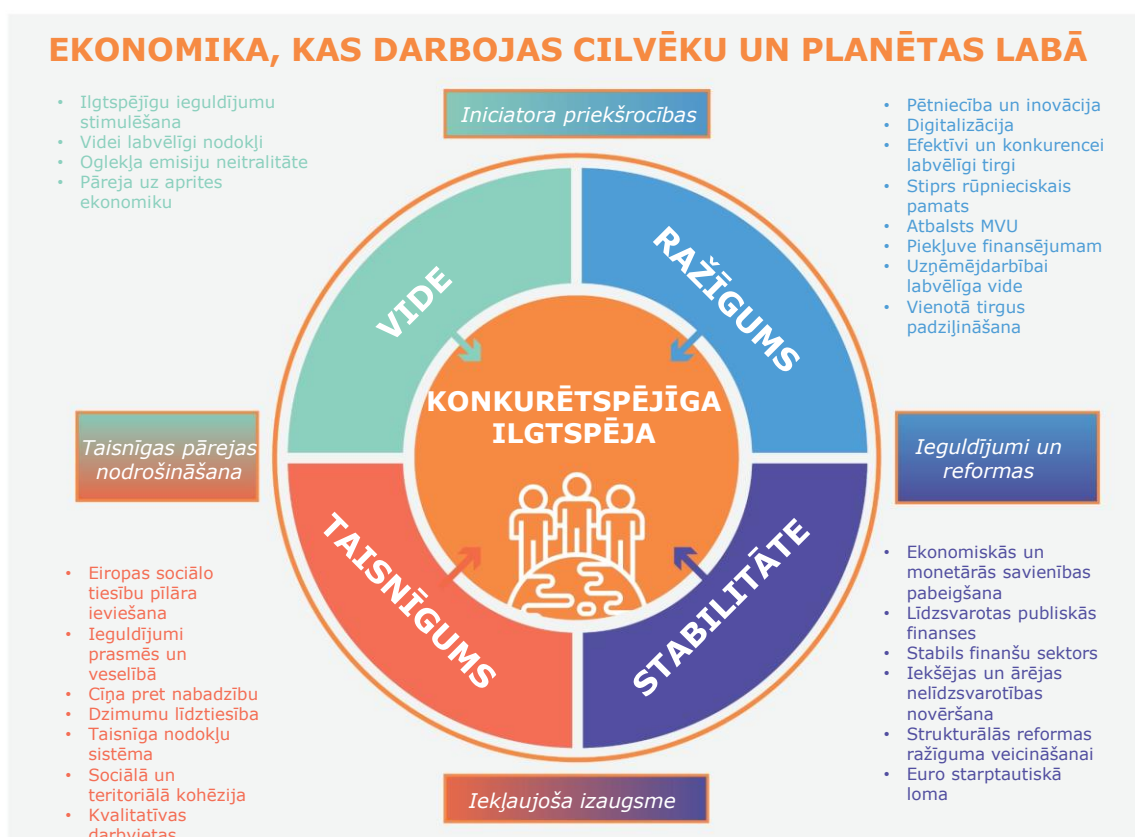
Konkurētspējīga ilgtspēja vienmēr ir bijusi Eiropas sociālās tirgus ekonomikas pamatā, un tai arī turpmāk jāpaliek tās vadošajam principam. Virzība uz ilgtspējīgu ekonomikas modeli, ko nodrošina digitālās un tīrās tehnoloģijas, var padarīt Eiropu par pārveides līderi. Vadošā loma vides aizsardzībā un spēcīgs, inovatīvs rūpnieciskais pamats ir jāuztver kā vienas monētas divas puses, kas sniedz Eiropas Savienībai konkurētspējīgas iniciātoras priekšrocības. Stabila ekonomika, kas ļauj fokusēties uz ilgtermiņa politikas risinājumiem, un taisnīga pāreja tiem, kurus pārveide skars visvairāk, ir panākumu priekšnoteikumi, un tiem jāklūst par mūsu programmas sastāvdaļu.

Vides ilgtspēja, ražīguma pieaugums, taisnīgums un makroekonomiskā stabilitāte būs mūsu ekonomikas politikas četras dimensijas turpmākajos gados. Pēc šīm dimensijām, kas ir cieši saistītas un savstarpēji pastipriņošas, būtu jāvadās, veicot strukturālās reformas, ieguldījumus un atbildīgu fiskālo politiku visās dalībvalstīs.

Šīm četrām galvenajām dimensijām būs izšķiroša nozīme ilgtspējīgas attīstības mērķu (IAM) īstenošanā. IAM mērķu integrēšana Eiropas pusgadā, īpašu uzmanību pievēršot ekonomikas un nodarbinātības aspektiem, sniedz unikālu iespēju ekonomikas politikas centrā izvirzīt cilvēkus, viņu veselību un planētu. Mūsdienu ģeopolitiskajā situācijā IAM izvirzīšana

²2018. gada ziņojums par novecošanu https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/economy-finance/ip079_en.pdf

Savienības politikas veidošanas un rīcības priekšplānā dod spēcīgu signālu par Eiropas apņemšanos panākt ilgtspēju.

Lai gūtu panākumus, jālīdzsvaro izmaksas un ieguvumi īstermiņā un ilgtermiņā. Ieguvumiem būtu jābūt kopīgiem, un izmaksas nevajadzētu segt visneaizsargātākajiem. Gan pašām klimata pārmaiņām, gan papildinošajai politikai, kas jārealizē, lai pārvarētu to radītās problēmas, ir būtiska ietekme uz labumu sadali, īpaši īstermiņā. Izstrādājot politiku un formulējot ieteikumus strukturālām reformām, mums ir jānodrošina, ka tiek sniegts atbalsts cilvēkiem, kurus šīs sociālās pārmaiņas skar visvairāk. No otras puses, pāreja uz zaļo ekonomiku radīs arī jaunas darbvietas un lielāku labklājību, piemēram, veselīgāku darba un dzīves vidi. Arī citās politikas jomās ir sastopami īstermiņa kompromisi. Piemēram, cenšoties panākt iekļaujošāku izaugsmi, mazāk kvalificētu darba ņēmēju lielāka skaita integrācija darba tirgū var īstermiņā samazināt vidējo ražīgumu. Tomēr tas nemaina ilgtermiņa priekšrocības, ko sniedz integrācija darba tirgū, kura laika gaitā veicina līdzsvarotākas un pārtikušākas sabiedrības rašanos. Lai maksimāli palielinātu sinerģiju starp dažādiem iezīmētajiem politikas mērķiem, būs vajadzīgas ievērojamas publiskās un privātās investīcijas, piemēram, izglītībā, pārkvalifikācijā un inovācijā.

3. Vides ilgtspēja

Klimata un vides problēmu risināšana ir šīs paaudzes galvenais uzdevums. Tā tas būs arī turpmākajos gados. Pārejai uz klimatneitralitāti vajadzīga pamatīga ekonomikas pārveide vienas paaudzes dzīves laikā. Šīs izmaiņas attiecas ne tikai uz enerģētikas, būvniecības un transporta nozarēm, bet arī uz rūpniecības, lauksaimniecības un pakalpojumu sfēru. Vienlaikus šīs pārmaiņas piedāvā unikālu iespēju modernizēt ES ekonomikas novecojošo kapitālu un ilgtspējīgā veidā atjaunot konkurētspēju, pārmaiņu gaitā, pirmkārt, rūpējoties par cilvēkiem.

Vairāk koncentrējoties uz klimata un vides politiku, Eiropas pusgads tiek nostiprināts kā visaptverošs ekonomikas un nodarbinātības politikas instruments. Eiropas ekonomikas programmas pamatā ir izaugsmes iespējas, ko sniedz lielāks uzsvars uz vides ilgtspēju. Eiropas pusgads var sniegt dalībvalstīm konkrētas norādes par to, kur visvairāk nepieciešamas strukturālās reformas un ieguldījumi virzībā uz ilgtspējīgāku un konkurētspējīgāku ekonomikas modeli. Tas var arī palīdzēt dalībvalstīm apzināt un kompensēt kompromisus svarīgākajās jomās, piemēram, novēršot enerģijas cenu pieauguma sociālo ietekmi ar atbilstošas sociālās un fiskālās politikas palīdzību. Eiropai apņēmīgi jārikojas tādās jomās kā aprites ekonomika, atjaunojamā enerģija, energoefektīvas ēkas un mazemisiju transports. ES rūpniecība jau šobrīd ir viena no energoefektīvākajām pasaulē. Eiropai no tā ir jāgūst labums un jānodrošina papildu stimuli uzņēmumiem un ieguldītājiem, lai dalībvalstis varētu sasniegt vērienīgus mērķus klimata jomā. Reformās ir jāiestrādā atbalsts cilvēkiem, nozarēm un reģioniem, kurus pārveide skar visvairāk. Padarot kohēzijas politikas uzvaru uz videi draudzīgiem un digitāliem ieguldījumiem vēl intensīvāku, tiks veicināta stratēģijas īstenošana.

Eiropai jāiegulda rekordlielas summas progresīvā pētniecībā un inovācijā, pilnībā izmantojot nākamā ES budžeta elastību, lai koncentrētos uz jomām ar vislielāko potenciālu. Ieguldījumi būtu jānovirza uz tīriem aktīviem, kas ir visefektīvākie klimata pārmaiņu mazināšanai, un revolucionāriem inovācijas centieniem gan ES, gan valstu līmenī. Lai sasniegtu pašreizējos 2030. gada klimata un enerģētikas mērķus, no 2021. līdz 2030. gadam enerģētikas sistēmā ik gadu būs papildus jāiegulda 260 miljardi euro. Lielākais ieguldījumu stimuls būs vajadzīgs, lai uzlabotu energoefektivitāti mājokļu sektorā un pakalpojumu nozarē. Arī elektroenerģijas ražošanā un tīkla infrastruktūrā nepieciešami ievērojami ieguldījumi. Lai autobūves nozare varētu sasniegt emisiju mērķus jauniem automobiļiem, izšķiroša nozīme būs straujai alternatīvo degvielu infrastruktūras ieviešanai nākamajos divos gados.

Šajā sakarā būs nepieciešamas izmaiņas nodokļu/subsīdiju sistēmās, lai nodrošinātu, ka stimuli ir klimatam un videi nekaitīgi, un lai piesaistītu vajadzīgo finansējumu ieguldījumiem. Tomēr ar publisko finansējumu vien nepietiks. Mums jāizmanto privātie ieguldījumi, liekot zaļo finansējumu un ilgtspējīgu finansējumu Eiropas ieguldījumu ķēdes un finanšu sistēmas centrā.

Izmantojot Ilgtspējīgas Eiropas investīciju plānu, Eiropas Savienība var stimulēt privātos un publiskos zaļos ieguldījumus. Šajā plānā finansējums ilgtspējīgu ieguldījumu atbalstam tiks kombinēts ar priekšlikumiem par uzlabotu tiesisko regulējumu, kas ļaus piesaistīt ilgtspējīgus ieguldījumus visas ES teritorijā. Tas tiks panākts, veltot klimata jomai lielāku ES izdevumu daļu nekā jebkad agrāk, piesaistot privāto finansējumu ar garantiju palīdzību, izveidojot stimulējošu sistēmu un palīdzot projektu virzītājiem izstrādāt rentablus

zaļos projektus. Šajā jomā ievērojams būs programmas *InvestEU* ieguldījums. Turklāt Eiropas Investīciju bankas (EIB) grupa, divkāršojot savu klimata mērķi līdz 50 %, kļūs par Eiropas klimata banku. Gaidāmā taisnīgas pārkārtošanās mehānisma ietvaros Komisija sadarbojas ar EIB grupu arī ar mērķi mobilizēt būtiskus ieguldījumus reģionos, kuri nākamās daudzgadu finanšu shēmas periodā būs īpaši jāatbalsta vides un klimata pārejas sakarā.

ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas (ETS) ieņēmumu palielināšana ir papildu avots klimata pasākumu finansēšanai un ekonomikas modernizācijai. Ieņēmumi no ETS izsolēm 2018. gadā bija aptuveni 14 miljardi euro. Paredzams, ka 2019. gadā ieņēmumi no ES ETS izsolēm būs vēl lielāki, un arī turpmākajos gados ieņēmumi būs ievērojami. Šī nauda būtu jāizmanto 2030. gada klimata un enerģētikas mērķu sasniegšanai un ieguldījumiem pārejā uz klimatneitralitāti.

4. Ražīguma pieaugums

Ņemot vērā sabiedrības novecošanu un aizvien izteiktākos resursu ierobežojumus, turpmāks ienākumu un nodarbinātības pieaugums Eiropā būs lielā mērā atkarīgs no augstāka ražīguma un inovācijas. Ražīguma pieaugums ES joprojām ievērojami atpaliek no citu pasaules mēroga spēlētāju līmeņa. Dalībvalstis sāka atpalikt no Amerikas Savienotajām Valstīm 1980. gados. Tas raksturo arī Eiropas uzņēmumu situāciju pasaules kontekstā. No 100 lielākajiem biržā kotētajiem uzņēmumiem šobrīd tikai 23 ir Eiropas uzņēmumi. Pirms desmit gadiem tādu bija 40. Tajā pašā laikā atšķirības Eiropas Savienībā ir palielinājušās: 10 % reģionu ar augstāko produktivitāti ir vairāk nekā sešas reizes ražīgāki nekā 10 % reģionu ar viszemāko produktivitāti. Valstu debatēm par to, kā veicināt ražīgumu, varētu būt noderīga valstu produktivitātes padomju izveide, kas nodrošinātu kvalitatīvu un neatkarīgu analīzi un palielinātu valstu atbildību par strukturālām reformām.

Lai panāktu augstāku ražīgumu, nepieciešama sistemātiska un tālredzīga pētniecības un inovācijas stratēģija. Vairumā dalībvalstu ir palielinājusies ražīguma atšķirība starp uzņēmumiem ar labākajiem darbības rezultātiem un tiem, kuri atpaliek. Strukturālas reformas, kuru mērķis ir veicināt inovāciju izplatību un uzlabot piekļuvi finansējumam, varētu dot iespēju daudz plašākam uzņēmumu lokam gūt labumu no inovācijām, tādējādi veicinot ražīguma pieaugumu. Lai veicinātu jaunu preču, pakalpojumu un uzņēmējdarbības modeļu radīšanu, būtu jāatbalsta publiskie un privātie ieguldījumi inovatīvās tehnoloģijās, tostarp progresīvās digitālajās tehnoloģijās. Vajadzīgs vairāk jaunu un apķērīgu novatoru ar revolucionārām tehnoloģijām – tādu, kādi vēl tikai pirms desmit gadiem bija šīs paaudzes tehnoloģiju milži.

Digitālās tehnoloģijas, piemēram, mākslīgais intelekts vai lietu internets, un piekļuve datiem ir ļoti nozīmīgas ražīgākas un videi nekaitīgākas ekonomikas radīšanā. Tās ir mainījušas mūsu saziņu, dzīvi un darbu. Mainīgā dinamika, ko radījusi digitālā pārveide, prasa papildu vērienīgumu ES un valstu līmenī, kas izpaustos kā lielāki ieguldījumi, inovāciju veicinošs tiesiskais regulējums, efektīvas reformas un uz cilvēku vērsta pieeja, kuras pamatā ir Eiropas vērtības. Eiropai nepieciešams spēcīgs rūpnieciskais pamats, balstīts uz kopēju stratēģiju un apvienotiem resursiem svarīgākajās nozarēs, ļaujot uz vietas ražot tehnoloģijas, kas tai ir vajadzīgas, lai saglabātu vadošo pozīciju globālajā konkurencē. Eiropai arī ir jāpaliek tehnoloģiski suverēnai, investējot inovatīvās tehnoloģijās, piemēram, blokķēdēs,

augstas veiktspējas un kvantu skaitļošanā, algoritmos un rīkos, kas ļauj apmainīties ar datiem un tos izmantot. Dati un mākslīgais intelekts ir svarīgākie inovācijas stimuli, kas mums var palīdzēt rast risinājumus sabiedrības problēmām — no veselības jomas līdz lauksaimniecībai un pārtikas ražošanai, no drošības līdz rūpniecības preču izlaidei.

Laikā, kad pasaulē pieaug spriedze, ES vienotais tirgus dalībvalstīm piedāvā daudzveidīgas iespējas tirdzniecības paplašināšanai, darbvietu radīšanai un izaugsmes kāpināšanai. Vienotais tirgus ir būtisks ES ekonomikas noturības avots. Eiropas konkurenti ir kontinenta mēroga ekonomikas, tāpēc ES ir vajadzīgs īsts kontinenta mēroga vienotais tirgus. Ieguvumi ir acīmredzami: vienotā tirgū tehnoloģiskie sasniegumi izplatās straujāk. Labi funkcionējoši produktu un pakalpojumu tirgi ir nozīmīgs ražīguma pieauguma virzītājspēks, jo ļauj efektīvāk sadalīt resursus. Taču progress tirgus integrācijā ir nevienmērīgs, un mums ir vajadzīgs jauns impulss, sevišķi digitālajam vienotajam tirgum, Eiropas tīkliem un kapitāla tirgu savienībai.

Standartizācija ir vienotā tirgus pamatā, un tai ir būtiska nozīme ES ilgtspējīgas attīstības programmas turpmākā īstenošanā. Standartiem ir būtiska nozīme uzņēmējdarbības virzīšanā uz ilgtspējīgas attīstības mērķiem, jo tie darbojas kā tilti, kas sasaista tiesību normas ar lietišķu tehnisko praksi. Standarti veicina arī konkurētspēju, samazinot ražošanas izmaksas un paplašinot tirgu. Tādējādi standartizācija var palīdzēt izstrādāt inovatīvus produktus un ražošanas procesus, kas, pamatojoties uz jaunākajiem tehnoloģiskajiem sasniegumiem, veicina energoefektivitāti, plašāku otrreizējo pārstrādi un ilgtspējīgu ražošanu. Standartu lomu ilgtspējīgas attīstības programmas veicināšanā visuzskatāmāk pierāda “Ekodizains” un energomarķējuma politikas satvars³. Visbeidzot, standarti veicina arī godīgu globālo konkurenci.

1. izcēlums. Vienotā tirgus pieresums un ziņojums par vienotā tirgus darbības rezultātiem⁴

Vienotais tirgus ir nesis Savienībai milzīgu labumu. Pēdējos 25 gados vēl nepieredzēta integrācijas procesa rezultātā ir izveidojušās ciešākas ekonomiskās un sociālās saites starp privātpersonām un uzņēmumiem visās dalībvalstīs. Vienotais tirgus var sniegt privātpersonām un uzņēmumiem vēl vairāk ieguvumu.

Vienotā tirgus izveide ir jāpabeidz un tas jāievieš jomās, kurās līdzšinējie centieni joprojām nav devuši cerētos rezultātus, un tas ir pastāvīgi jāatjaunina, lai spētu stāties pretī jauniem pārbaudījumiem. Tas attiecas arī uz nesen pieņemtajiem tiesību aktiem, kuri ietekmē ekonomikas **digitālo** aspektu. Finanšu krīze uzskatāmi pierādīja, cik svarīga ir stabilitāte un integrācija **kapitāla un finanšu tirgos**, kuru sadrumstalotība joprojām kavē uzņēmumu izaugsmi un ieguldījumus. **Enerģētika** ir kļuvusi par būtisku Savienības integrācijas elementu, bet enerģijas tirgi valstu līmenī joprojām ir lielā mērā sadrumstaloti. Arī vides, klimata un infrastruktūras mērķiem ir izšķiroša nozīme, ja vēlamies nodrošināt, ka vienotais tirgus atbilst sabiedrības vēlmēm. Vienotais tirgus tiek pamatīgi pārveidots, lai ES uzņēmumi

³ Ekodizains kopš 2009. gada ir nodrošinājis būtiskus enerģijas ietaupījumus un samazinājis attiecīgās CO₂ emisijas, kā arī arvien lielākā mērā — materiālu efektivitātes ietaupījumus.

⁴ Ziņojums par vienotā tirgus darbības rezultātiem SWD (2019) 443

un privātpersonas varētu maksimāli izmantot iespējas, ko sniedz jaunās tehnoloģijas, piemēram, digitalizācija.

Vienotajam tirgum ir būtiska nozīme no Eiropas pusgada viedokļa un otrādi. Daudzus strukturālos šķēršļus, kas neļauj pilnībā izmantot vienotā tirgus sniegtās priekšrocības, faktiski rada noteikumi vai administratīvā prakse valsts, reģionālā vai vietējā līmenī, pasliktinot uzņēmējdarbības vidi un atturot uzņēmumus no pārrobežu darbības. Dažās dalībvalstīs administratīvo spēju vai profesionāli kvalificētu darbinieku trūkums kaitē publiskā iepirkuma tirgu darbībai.

Šie konstatējumi ir atspoguļoti **ziņojumā par vienotā tirgus darbības rezultātiem**, kas ir jaunums 2020. gada Eiropas pusgada ciklā un tiek publicēts paralēli šai gada ilgtspējīgas izaugsmes stratēģijai.

Ziņojuma mērķis ir **novērtēt reālās ekonomikas tirgu darbības rezultātus vienotajā tirgū.** Ja agrāk uzraudzības centieni galvenokārt koncentrējās uz vienotā tirgus tiesību aktiem, lai nodrošinātu, ka tie tiek pienācīgi īstenoti, šis ziņojums galvenokārt pievēršas **vienotā tirgus rezultātiem un sasniegumiem.**

Ziņojumā, pirmkārt, aplūkoti **šķēršļi, kas kavē vienotā tirgus priekšrocību nodrošināšanu iedzīvotājiem un uzņēmumiem.** Otrkārt, tajā novērtēti **vienotā tirgus sasniegumi:** lielāka izvēle patērētājiem un uzņēmumiem, zemākas cenas un augsti patērētāju drošības un vides aizsardzības standarti. Visbeidzot, tajā tiek rūpīgi pārbaudīti dažādi pasākumi, kas ir būtiski vienotā tirgus labai darbībai, **tostarp tā ekoloģiskie raksturlielumi un digitalizācija.** Ņemot vērā iepriekš minēto, ziņojumā par vienotā tirgus darbības rezultātiem ir paredzēts uzsvērt, cik nozīmīgas vienotā tirgus sekmīgai darbībai ir strukturālās reformas dalībvalstu līmenī.

Lielāka uzmanība vienotā tirgus jautājumiem arī veicinās integrāciju. Strukturālo reformu radītās priekšrocības cieši integrētā tirgū nāk par labu vietējiem patērētājiem valstī, kurā šādas reformas tiek veiktas, taču tās pozitīvi ietekmē arī patērētājus citās dalībvalstīs.

Eiropas finanšu sektoram ir sekmīgāk jāatbalsta inovācija un ieguldījumi ekonomikā. Eiropai ir jāturpina attīstīt savus finanšu tirgus, lai visi dzīvotspējīgie uzņēmumi, tostarp inovatīvie nākotnes uzņēmumi, varētu saņemt finansējumu ieguldījumiem darbvietu radīšanā un izaugsmē. Turpmāki pasākumi kapitāla tirgu savienības izveides pabeigšanai nodrošinās, ka uzņēmumiem ir pieejams izaugsmei, inovācijai un darbības izvērsšanai nepieciešamais finansējums. Uzņēmumiem, sevišķi MVU, ir pilnībā jāizmanto priekšrocības, ko sniedz integrācija pārrobežu vērtību ķēdēs un rūpniecības un pakalpojumu saplūsmē, kas raksturīga digitālajam laikmetam. To veicinās arī ES budžets, piesaistot privātos ieguldījumus šajās nozarēs.

Augstāku ražīgumu un inovāciju nevar panākt bez tālejošiem ieguldījumiem izglītībā un prasmju attīstībā. Ir ļoti svarīgi atbalstīt pieaugušos darba ņēmējus, īpaši 60 miljonus mazkvalificētu pieaugušo, un panākt, ka viņi attīsta jaunas prasmes augstākā līmenī. Tāpat ir vajadzīgas reformas sākotnējās izglītības un apmācības jomā, lai mainītu tendenci, ka pieaug to skolēnu īpatsvars, kuriem ir sliktas sekmes, — patlaban lasīšanā, matemātikā un dabaszinātnēs tādu ir vairāk nekā 20 %. Ir jānovērš digitālo prasmju trūkums. Visaptverošas prasmju stratēģijas būtu jākoncentrē uz individuālām kvalifikācijas paaugstināšanas un

pār kvalificēšanās vajadzībām, par ko ir solidāri atbildīgi indivīdi, uzņēmumi un valdības, paturot prātā visneaizsargātāko personu vajadzības.

Izaugsme un ražīgums ir jāatbalsta konkurētspējīgiem un efektīviem tirgiem un reformām, kas novērš šķēršļus uzņēmējdarbības vidē. Laba pārvaldība, efektīvas iestādes, neatkarīga un efektīva tiesu sistēma, kvalitatīva valsts pārvalde, stabilas pretkorupcijas sistēmas, pareizi organizēts publiskais iepirkums, efektīvs maksātspējas mehānisms un sabalansēta nodokļu sistēma ir svarīgi faktori, kas raksturo dalībvalsts uzņēmējdarbības vidi. Visi šie aspekti, tostarp ar tiesiskumu saistītie, var ietekmēt lēmumus par ieguldījumiem, un tāpēc tiem ir nozīme ražīguma un konkurētspējas palielināšanā. It īpaši to var teikt par globalizētu un digitalizētu vidi ar ļoti mobiliu kapitālu. Ziņas par dalībvalstu institucionālo un administratīvo sniegumu, kas apkopotas citu pašreizējo pārvaldības procesu gaitā, tiks apkopotas Eiropas pusgadā un izmantotas makroekonomiskajā novērtējumā.

5. Taisnīgums

Lai paaugstinātu savu ekonomisko un sociālo sniegumu, ES ir pilnībā jāsteno Eiropas sociālo tiesību pīlāra principi. Lai gan ekonomikas atlabšana palīdzēja uzlabot nodarbinātības un sociālos rādītājus visā Eiropā, ir jārikojas, lai nodrošinātu iedzīvotājiem iespēju izmantot sociālās tiesības un novērstu riskus, ko rada pieaugošā sociālā plaisa.

Ikviens darba ņēmējs Eiropā ir pelnījis taisnīgus darba apstākļus. Nodarbinātu personu nabadzība joprojām pārsniedz pirmskrīzes līmeni lielākajā daļā ES valstu, un gandrīz katrs desmitais darba ņēmējs Eiropā ir pakļauts nabadzības riskam. Lai gan piespiedu nepilna laika darbs samazinās, vairākās dalībvalstīs tas joprojām ir augsts, un netipisku darba veidu izplatība veicina darba tirgus segmentāciju. Šajā sakarā svarīgi politikas mērķi ir panākt, ka katrs darba ņēmējs saņem taisnīgu atalgojumu, veicināt pāreju uz beztermiņa pilna laika darba līgumiem, kā arī ieguldīt cilvēkos un viņu prasmēs. Valstīs, kurās sociālais dialogs ir vājš, būtu jāveicina sociālo partneru ciešāka iesaiste un plašāks atbalsts viņu spēju izkopšanai. Valstu darbības varētu papildināt ar Eiropas bezdarbnieka pabalstu pārapsūdināšanas shēmu (*SURE*), lai nodrošinātu, ka darba ņēmēji turpina saņemt atbalstu arī spēcīga ekonomiskā satricinājuma gadījumā. Bez tam ES būtu jāpastiprina centieni apkarot jebkura veida nelegālo nodarbinātību, kas veicina sociālo dempingu un darba ņēmēju ekspluatāciju.

Sievietes darba tirgū joprojām ir nelabvēlīgākā situācijā. Neraugoties uz kopumā labākiem sieviešu izglītības rādītājiem, atšķirība no vīriešiem nodarbinātības līmeņa un darba samaksas ziņā pēdējos gados visumā ir saglabājusies nemainīga. Šo atšķirību novēršana pozitīvi ietekmētu ekonomiku un sabiedrību. Lai paaugstinātu sieviešu nodarbinātības līmeni un palīdzētu apkarot bērnu nabadzību, ļoti svarīgi ir veicināt efektīvu darba un privātās dzīves līdzsvara politiku, nodrošināt kvalitatīvas bērnu aprūpes pieejamību un novērst situācijas, kad nodokļi un pabalsti nerada motivāciju strādāt.

Taisnīguma veicināšanai nepieciešami ieguldījumi prasmēs, adekvātas un ilgtspējīgas sociālās aizsardzības sistēmas un cīņa pret atstumtību. Ir būtiski uzlabot izglītības un apmācības sistēmu iekļautību un kvalitāti, lai veicinātu visu cilvēku iekļaušanu nākotnes sabiedrībā. Būtu jāsamazina priekšlaicīga mācību pārtraukšana un jāpalielina profesionālās izglītības un apmācības kvalitāte un pievilcība. Tomēr ar ieguldījumiem prasmēs nebūt nepietiek. Sociālās aizsardzības sistēmas ir jāpielāgo tā, lai aizsargātu visus, kam tas ir

nepieciešams, neatkarīgi no viņu nodarbinātības statusa. Eiropai arī efektīvāk jānovērš nevienlīdzība, ar ko saskaras atstumtības riska grupas, ieskaitot personas ar invaliditāti, romus un migrantus, lai panāktu, ka viņi var pilnībā izmantot savu potenciālu dot ieguldījumu ekonomikā, sociālās aizsardzības sistēmās un sabiedrībā. Līdz ar sabiedrības novecošanos arvien lielāku nozīmi iegūst ieguldījumi veselības aprūpē un ilgtermiņa aprūpē; vienlaikus ir jāpanāk sociālās aizsardzības sistēmas ilgtspēja, lai nodrošinātu taisnīgumu starp paaudzēm.

Kohēzijas problēmas starp dalībvalstīm un to iekšienē ir kļuvušas izteiktākas. Pēc ekonomikas un finanšu krīzes dalībvalstīs ir palielinājusies nevienlīdzība ienākumu un pamatpakalpojumu pieejamības ziņā. Reģionālās atšķirības Eiropā joprojām rada problēmas, jo tās negatīvi ietekmē izaugsmi. Lai gan nabadzīgākie reģioni kopš 2010. gada ir kļuvuši pārtikušāki, ekonomiskā plaisa starp tiem un bagātākiem reģioniem ir palielinājusies, un viens no iemesliem ir ieguldījumu līmeņa kritums. Dažos gadījumos tehnoloģiskās pārmaiņas un enerģētikas pārkārtošana, iespējams, vēl vairāk palielinās šo plaisu, ja vien netiks veikti atbilstoši pasākumi reģionālās konkurētspējas veicināšanai.

ES arī turpmāk jābūt kohēzijas dzinējspēkam. Lai novērstu reģionālās un sociālās atšķirības, jārada iespējas tiem, kas negūst tiešu labumu no tirgus atvēršanas un tehnoloģiskajām pārmaiņām. Tas ietver prasmju uzlabošanu ar labākas izglītības un apmācības palīdzību un pienācīgas reģionālās konverģences nodrošināšanu tādās jomās kā piekļuve veselības aprūpei un kvalitatīva izglītība. Šajā nolūkā dalībvalstīm ir jāturpina reformas, pilnībā izmantojot ES budžeta instrumentu atbalstu. Reģionu savienojamība un mobilitātes pieejamība ir būtiski svarīga gan no kohēzijas, gan ražīguma viedokļa, un tās ir jāatbalsta ar atbilstošiem ieguldījumiem.

Ne visām dalībvalstīm, reģioniem un pilsētām ir vienlīdzīgas starta pozīcijas klimata un vides politikas izstrādāšanā un īstenošanā. Tāpēc klimata politikai arī turpmāk jābalstās uz kohēzijas pieeju, lai izvairītos no tā, ka tiek apdraudēta konverģence. Lai gan virzība uz ilgtspējīgu ekonomikas modeli vidējā termiņā var potenciāli veicināt izaugsmi un nodarbinātību visā ES, ir vajadzīgi politikas pasākumi, kas īstermiņā mazinātu negatīvo ietekmi uz konkrētām nozarēm un reģioniem. Dažām nozarēm būs jāpārveidojas, savukārt daudzām citām būs jāīstenojas, lai saglabātu konkurētspēju. Šo pārmaiņu ietekme, visticamāk, visā Eiropā tiks izjusta nevienmērīgi. Jauns taisnīgas pārejas mehānisms sniegs īpaši pielāgotu atbalstu visvairāk skartajiem iedzīvotājiem un reģioniem un nodrošinās, ka neviens netiek atstāts novārtā. Tajā īpašs uzsvars tiks likts uz to reģionu pārveidi, kurus visvairāk ietekmē pakāpeniska atteikšanās no fosilā kurināmā.

Izvairīšanās no nodokļu maksāšanas, nodokļu apiešana un sacensība par zemāko nodokļu likmi apdraud valstu spēju noteikt tādu nodokļu politiku, kas atbilst to ekonomikas un iedzīvotāju vajadzībām. Valstu nodokļu un pabalstu sistēmas būtu jāoptimizē tā, lai tās efektīvāk stimulētu dalību darba tirgū, palielinātu taisnīgumu un pārredzamību un nodrošinātu labklājības sistēmu finansiālo ilgtspēju un atbilstību mainīgajā darba pasaulē. Nodokļu sistēmām būtu arī jānodrošina pietiekami ieņēmumi publiskajiem ieguldījumiem, izglītībai, veselības aprūpei un labklājībai, jāgarantē taisnīga sloga sadale un jāizvairās no konkurences izkropļojumiem starp uzņēmumiem. Šajā sakarā liela nozīme ir cīņai pret agresīvu nodokļu plānošanas praksi un taisnīgai globalizēto uzņēmumu aplikšanai ar nodokļiem. ES uzņēmumu ienākuma nodokļa sistēmas ir steidzami jāreformē. Tās nav piemērotas mūsdienu globālās ekonomikas realitātei un neaptver jaunus darījumdarbības

modeļus digitālajā pasaulē. Vietā, kur tiek radīta peļņa, ar nodokļiem un nodevām ir arī jādod ieguldījums mūsu sociālā nodrošinājuma sistēmās, mūsu izglītības un veselības sistēmās un mūsu infrastruktūrā.

6. Makroekonomiskā stabilitāte

Eiropas Savienībai ir vēl vairāk jāpalielina ekonomikas stabilitāte, novēršot atlikušās nepilnības valstu un ES līmenī. Tas ir priekšnoteikums noturības nodrošināšanai pret turpmākiem satricinājumiem un pārveides atvieglošanai. Tas nozīmē atbildīgu ekonomikas, fiskālo un finanšu politiku valstu līmenī īstermiņā un adekvātu politikas plānošanu ilgtermiņā. Tas arī nozīmē, ka ir jārīkojas ES līmenī, lai pabeigtu galvenās reformas eurozonas stiprināšanai.

Lai atbalstītu ekonomiskās un monetārās savienības pareizu darbību, ir jākoordinē valstu fiskālā politika, pilnībā ievērojot Stabilitātes un izaugsmes paktu. Lai nodrošinātu, ka fiskālā politika var pildīt visas savas funkcijas, tai jābūt atbildīgai un reaģēt spējīgai, tādējādi nodrošinot stabilas un ilgtspējīgas publiskās finanses. Paredzams, ka eurozonas fiskālā nostāja 2020. un 2021. gadā kopumā būs neitrāla vai nedaudz ekspansīva. Tajā pašā laikā valstu fiskālā politika joprojām nav pietiekami diferencēta, ņemot vērā dalībvalstīs pieejamo fiskālo telpu. Ja dalībvalstis ar augstu valsts parāda līmeni īstenotu piesardzīgu fiskālo politiku, tas mazinātu šo valstu parādu, samazinātu neaizsargātību pret satricinājumiem un ekonomikas lejupslīdes gadījumā ļautu pilnībā darboties automātiskajiem stabilizatoriem. No otras puses, turpmāka ieguldījumu un citu produktīvu izdevumu palielināšana dalībvalstīs, kurās budžeta situācija ir labvēlīga, veicinātu izaugsmi īstermiņā un vidējā termiņā, vienlaikus arī palīdzot atjaunot eurozonas ekonomikas līdzsvaru. Gadījumā, ja prognozes pasliktinās, ir svarīgi panākt atbalstošu fiskālo nostāju kopējā līmenī un vienlaikus īstenot politiku, kas pilnībā ievēro Stabilitātes un izaugsmes paktu, ņemot vērā katrai valstij raksturīgos apstākļus un pēc iespējas izvairoties no procikliskuma.

Lai nodrošinātu stabilitāti, ir jāpievēršas iespējamiem iekšējās un ārējās nelīdzsvarotības cēloņiem, vienlaikus aizsargājot ieguldījumus nākotnes ilgtspējā un ražīgumā. Gan iekšējā, gan ārējā nelīdzsvarotība ir jākontrolē, veicot pienācīgu uzraudzību un strukturālas reformas. Tā kā procentu likmes ir zemas, dalībvalstīm, kurām ir vajadzība samazināt aizņemto līdzekļu īpatsvaru, būtu jārīkojas strauji, lai samazinātu parādu, neapdraudot investīcijas. Pašreizējais augstais valsts parāda līmenis dažās dalībvalstīs ir neaizsargātības avots un rada šķēršļus valdībām, kas vajadzības gadījumā nodrošina makroekonomikas stabilizāciju. Parāda samazināšana būs nepieciešama, arī lai nodrošinātu dalībvalstīm fiskālās manevrēšanas iespējas nākotnes problēmu risināšanai un atbrīvotu līdzekļus ieguldījumiem. Tas kļūst īpaši skaidrs, ja ņem vērā banku ierobežotās bilances un privātā sektora parādsaistības. Lai mazinātu neaizsargātību, ir svarīgi turpināt novērst lielu ārējo uzkrājumu nelīdzsvarotību un samazināt uzņēmumu un mājsaimniecību parādu.

Ir svarīgi uzlabot publisko finanšu kvalitāti, lai veicinātu potenciālo izaugsmi un atbalstītu ekonomikas pārveidi, kas saistīta ar klimata un digitālajām problēmām. Būtu jāstrādā gan ar ieņēmumiem, gan ar izdevumiem, regulāri pārskatot tēriņus, nosakot par prioritāti izdevumus, kas veicina ilgtermiņa izaugsmi, un izmantojot videi draudzīgus budžeta instrumentus. Izdevumu daļā būtu jāveic regulāra izdevumu pārskatīšana un jāpiešķir

prioritāte izdevumiem, kas veicina ilgtermiņa izaugsmi, īpaši izglītības, nodarbinātības un ieguldījumu jomā. Ieņēmumu daļā nodokļiem būtu jāveicina pāreja uz videi draudzīgu ekonomiku, jākļūst taisnīgākiem un jāpārorientējas uz avotiem, kas mazāk kaitē izaugsmei.

Finanšu nozare ir vēl vairāk jāstiprina, pabeidzot banku un kapitāla tirgu savienības izveidi. Tas būtu darāms, piemēram, izveidojot Eiropas noguldījumu apdrošināšanas sistēmu, samazinot ieņēmumus nenesošus aizdevumus, risinot saikni starp bankām un valsti, uzlabojot banku maksātspējas tiesību aktus un pieņemot pasākumus, lai panāktu vēl dziļāku finanšu integrāciju. Vienlaikus ir cieši jāuzrauga pieaugošās darbaspēka vienības izmaksas vai straujš mājokļu cenu kāpums vairākās valstīs un jāpielāgo makroprudenciālās sistēmas, un vajadzības gadījumā jāveic atbilstīgi pasākumi, lai novērstu jaunas nelīdzsvarotības izveidošanos. Ir jāturpina darbs pie kapitāla tirgu savienības, lai dažādotu finansējuma avotus uzņēmumiem un ieguldījumu iespējas noguldītājiem, tādējādi palielinot privātā riska dalīšanu eurozonā. Finanšu sistēma ir arī jāpadara noturīgāka pret kibernetiskiem draudiem un klimata apdraudējumiem.

Eiropai ir vajadzīgas mērķtiecīgas investīcijas, lai atbalstītu pāreju uz klimatneitrālu un pilnībā digitālu ekonomiku. Stabilitātes un izaugsmes paktā paredzētais elastīgums būtu pilnībā jāizmanto, lai nodrošinātu vajadzīgos ieguldījumus, vienlaikus saglabājot fiskālo stabilitāti. Tas mums palīdzēs panākt izaugsmei labvēlīgāku fiskālo nostāju eurozonā, vienlaikus saglabājot fiskālo atbildību. Arī jaunās daudzgadu finanšu shēmas ātra pieņemšana ir svarīga, lai nodrošinātu drīzu papildu ieguldījumu pieejamību digitālās un klimata pārejas atbalstam (sk. 2. izcēlumu).

Viss iepriekš minētais būs nozīmīgs euro starptautiskās nozīmes stiprināšanai, kas ir svarīgi, lai palielinātu Eiropas ietekmi pasaules tirgos. Tas palīdzēs Eiropas uzņēmumiem, patērētājiem un valdībām pretoties nelabvēlīgiem ārējiem faktoriem un apliecināt eurozonas ekonomikas nozīmi pasaules mērogā. Nepieciešamība strauji rīkoties ir kļuvusi vēl izteiktāka pašreizējā situācijā, kad globālā sāncensība un draudi daudzpusējai sistēmai rada jaunu ekonomisko saspīlējumu, kas izpaužas kā tirdzniecības un valūtas konflikti, kuri var apdraudēt daudzas globalizācijas radītās priekšrocības.

2. izcēlums. ES budžeta ieguldījums — nepieciešamība ātri pieņemt jauno daudzgadu finanšu shēmu

Eiropas Savienības budžets ir mūsu politikas mērķu piepildījuma stūrakmens.

Pamatojoties uz esošajiem un jauniem mehānismiem, **Ilgspējīgas Eiropas investīciju plāns** nodrošinās investīcijas, kas nepieciešamas Eiropas zaļā kursa īstenošanai. **Taisnīgas pārejas mehānisms** tiks piemērots visvairāk skartajiem reģioniem un nodrošinās, ka neviens netiek atstāts novārtā.

Paredzams, ka programma *InvestEU* līdz 2027. gadam, izmantojot ES garantiju, piesaistīs papildu ieguldījumus vairāk nekā 650 miljardu euro apmērā. Tas ir svarīgs instruments privāto finanšu resursu piesaistīšanai nolūkā veicināt ES mērķu sasniegšanu.

Kohēzijas politikas fondiem (Eiropas Reģionālās attīstības fonds, Eiropas Sociālais fonds Plus, Kohēzijas fonds) ir izšķiroša nozīme sociālās un teritoriālās kohēzijas atbalstīšanā mūsu dalībvalstīs, reģionos un lauku apvidos, lai neatpaliktu no mūsu pasaules digitālajām un

zaļajām pārmaiņām. Komisijas priekšlikumā nākamajai daudzgadu finanšu shēmai kopējais piešķirums kohēzijas politikai 2021.—2027. gadam ir noteikts 374 miljardu euro apmērā pašreizējās cenās.

Reformu atbalsta programma papildinās ES līmenī pieejamos instrumentus, kam jāpalīdz īstenot strukturālās reformas ES dalībvalstīs, sniedzot gan tehnisku, gan finansiālu atbalstu. Arī budžeta instruments konverģencei un konkurētspējai, domājams, sniegs atbalstu reformām un ieguldījumiem eurozonas dalībvalstīs.

No ES budžeta tiks ieguldītas rekordlielas summas progresīvā pētniecībā un inovācijā, pilnībā izmantojot nākamā ES budžeta elastību, lai koncentrētos uz jomām ar vislielāko potenciālu. Programma “Apvārsnis Eiropa” nodrošinās 98 miljardus euro ieguldījumiem inovācijā Eiropas Savienībā.

ES budžets darbosies kā katalizators ilgtspējīgu privāto un publisko investīciju piesaistīšanai un novirzīs ES atbalstu pārejai uz tīru enerģiju turp, kur tas ir visvairāk vajadzīgs. Jau pašreizējā ilgtermiņa budžetā 2014.–2020. gadam ES budžeta izdevumu programmās ir palielināta klimata un vides nozīme. Klimata pārmaiņu mazināšana un pielāgošanās tām ir integrēta un iekļauta visās galvenajās ES izdevumu jomās. ES budžeta priekšlikumā par vairāk nekā 1 triljona euro izlietojumu laikposmā no 2021. līdz 2027. gadam ⁽⁵⁾ Eiropas Komisija palielināja savu mērķi vismaz 25 % izdevumu tērēt ar klimatu saistītām darbībām; tie ir 320 miljardi euro. Saskaņā ar nākotnes kopējo lauksaimniecības politiku (KLP) jauna zaļā arhitektūra dos lielāku ieguldījumu rūpēs par vidi un klimatu, un paredzams, ka pasākumi KLP ietvaros klimata mērķiem atvēlēs vairāk par 40 % no kopējā finansējuma.

7. Eiropas pusgada pārorientēšana

Jaunā izaugsmes stratēģija, kurā galvenā uzmanība pievērsta konkurētspējīgai ilgtspējai, palīdzēs mums sasniegt ilgtspējīgas attīstības mērķus (IAM). Ekonomikas, sociālās un vides problēmas ietekmē ekonomiku kopumā. Lai gūtu panākumus, mums būs jāpieliek ievērojamas pūles visās politikas jomās gan ES, gan valstu līmenī. Būtisks sekmīgas darbības priekšnoteikums ir publisko iestāžu spēja sasaistīt ekonomikas, sociālo un fiskālo politiku ar IAM sasniegšanu. Iesaistīt dažādus ES pārvaldības līmeņus IAM sasniegšanā nav vienkārši, jo pastāv pilnvaru sadalījums starp dalībvalstīm un ES iestādēm. Lai gan pārveides grūtības ir kopīgas, sākotnējās pozīcijas atšķiras: dažas dalībvalstis ir vairāk pakļautas ekonomiskiem, sociāliem un vides riskiem vai tām ir ilgāks ceļš ejams līdz ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanai. Tādēļ dalībvalstīs ir jāpiemēro diferencēta, tomēr cieši koordinēta politika. Pēdējo desmit gadu laikā Eiropas pusgads ir kļuvis par galveno valstu ekonomikas un nodarbinātības politikas koordinēšanas instrumentu. Tādējādi tas var palīdzēt virzīt šo politiku uz IAM sasniegšanu, sekojot progresam un nodrošinot valstu centienu ciešāku koordināciju ekonomikas un nodarbinātības politikas jomā, kā arī pievēršot galveno uzmanību jautājumiem, kuriem ir ietekme uz visu ekonomiku kopumā.

Eiropas pusgada pārorientēšana jau ir sākusies ar plašāku skatījumu uz ekonomiku, kas izklāstīts šajā gada ilgtspējīgas izaugsmes stratēģijā. Tas turpināsies ar 2020. gada ziņojumiem par valstīm — Komisijas analīzi par dalībvalstu sociālo un ekonomisko situāciju.

⁵ Komisijas priekšlikums Padomes regulai, ar ko nosaka daudzgadu finanšu shēmu 2021.–2027. gadam, COM(2018)322.

Vispirms 2020. gada ziņojumos tiks iekļauta pastiprināta IAM analīze un uzraudzība. Papildus ekonomisko un sociālo problēmu analīzei tajos tiks iekļauta jauna īpaša sadaļa, kurā galvenā uzmanība tiks pievērsta vides ilgtspējai. Tas tiek darīts nolūkā atbalstīt dalībvalstu darbības, apzinot sinerģijas un kompromisus starp vides, sociālo un ekonomikas politiku valsts līmenī. Ziņojumu analīze atbalstīs arī ES līdzekļu izmantošanu ilgtspējīgiem ieguldījumiem Eiropas Savienībā. Papildus šai jaunajai sadaļai katras valsts ziņojumā būs iekļauts arī jauns pielikums, kurā būs atspoguļots katras dalībvalsts veikums IAM jomā. Šajā jaunajā pielikumā tiks vērtētas katras valsts gūtās sekmes, pamatojoties uz *Eurostat* ES IAM rādītāju kopumu. Turklāt Komisija ir aicinājusi dalībvalstis savās valsts reformu programmās izvērtēt progresu, kas panākts IAM īstenošanā — tas būs kvalitatīvs papildinājums uz rādītājiem balstītajai uzraudzībai, ko Komisija veic pusgada ietvaros, un aptvers saistīto politikas virzienu ekonomikas aspektus. Mērķis ir nevis radīt papildu administratīvo slogu valsts pārvaldes iestādēm, bet gan balstīties uz esošajiem valstu uzraudzības instrumentiem, piemēram, ANO līmenī paredzētajiem ikgadējiem brīvprātīgajiem valstu pārskatiem, lai sniegtu lietderīgākus norādījumus un panāktu koordināciju ES līmenī. Pamatojoties uz ziņojumiem par valstīm, Komisijas priekšlikumos par konkrētām valstīm adresētajiem ieteikumiem 2020. gadam, kas jāpieņem maijā, tiks uzsvērts valstu reformu ieguldījums virzībā uz konkrētu IAM sasniegšanu, kuriem ir būtiska nozīme, lai nodrošinātu ekonomikas un nodarbinātības politikas koordināciju attiecībā uz ekonomikas problēmām, kas ir vispārsvārīgs jautājums.

Izvērsot šo jauno pieeju šajā pusgada ciklā un turpmākajos gados, Eiropas pusgads tieši atbalstīs Eiropas Savienību un tās dalībvalstis ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanā to ekonomikas un nodarbinātības politikā un nodrošinās, ka ekonomika darbojas ikviena labā un izaugsme ir ilgtspējīga.

Ilgtspējīgas attīstības mērķi

Avots: ANO.

SECINĀJUMI UN TURPMĀKIE PASĀKUMI

Šīs ilgtspējīgas izaugsmes stratēģijas īstenošana ir kopīgs mērķis. Tam būs nepieciešama visu Eiropas dalībnieku kopīga rīcība un apņēmība. Eiropadome tiek aicināta apstiprināt šo stratēģiju. Dalībvalstīm būtu jāņem vērā Komisijas šeit noteiktās prioritātes savā valsts politikā un stratēģijās, kā izklāstīts to stabilitātes vai konverģences programmās un valstu reformu programmās. Izejot no tā, Komisija ierosinās konkrētām valstīm adresētus ieteikumus, kurus dalībvalstis galu galā pieņems Padomē. Tādējādi dalībvalstis ir pilnībā atbildīgas par šo ieteikumu saturu un īstenošanu.

Dalībvalstīm būtu pilnībā jāizmanto pieejamie ES politikas un finansēšanas instrumenti.

Komisija ir gatava atbalstīt dalībvalstis to reformu centienos, sniedzot tehniskas konsultācijas ikvienai ES dalībvalstij, sevišķi ar ierosinātās reformu atbalsta programmas palīdzību. No tā izriet, ka eurozonas dalībvalstīm konverģences un konkurētspējas budžeta instruments varētu nodrošināt pielāgotus stimulus un atbalstu reformām un ieguldījumiem. Visbeidzot, kohēzijas politikas fondiem ir izšķiroša nozīme sociālās un teritoriālās kohēzijas atbalstīšanā.

Ekonomikas pārvaldībai jābūt nesaraujami saistītai ar demokrātisko pārskatatbildību.

Eiropas Parlamentam vajadzētu būt lielākai ietekmei uz ES ekonomikas pārvaldību. Komisija šajā nolūkā iesaistīsies dialogā ar Eiropas Parlamentu par to, kā turpmāk panākt, lai tas izdotos. Sākumam par ekonomikas jautājumiem atbildīgie Komisijas locekļi stāsies Eiropas Parlamenta priekšā pirms katra svarīgā posma Eiropas pusgada ciklā. Šai papildinātajai Eiropas pusgada demokrātiskajai pārskatatbildībai būtu arī jāpalīdz uzlabot atbildību un tādējādi arī reformu īstenošanu. Plašākā mērogā Komisija turpinās dialogu ar dalībvalstīm un aicina dalībvalstis iesaistīt valstu parlamentus, sociālos partnerus un visas citas attiecīgās ieinteresētās personas.